

K L A S S Z I K U S O K Ú J R A T Ö L T V E

SZÉKELYKAPUN A HARGITÁRA

Tamási Áron
Ábel a rengetegben

Diánn

N E K E D I S V A N E G Y T Ö R T É N E T Ű N K

IMPRESSZUM

A kiadvány Tamási Áron *Ábel a rengetegben* című regénye alapján készült a KultUp program keretén belül interaktív oktatási segédanyagként.

A kiadvány egy olyan fejlesztés szerves része, amelyben az irodalmi alkotáshoz oktatási óravázlat, valamint kisfilm is tartozik. Az oktatási csomagot elsősorban a *dráma és színház tantárgy* segédanyagaként ajánljuk, de alkalmazható az *irodalom tantárgy*hoz kapcsolódóan is.

Felelős kiadó: Kis Domonkos Márk
Déryné Program Közhasznú Nonprofit Kft.
Írta: Hutvágner Éva
Főszerkesztő: Timár András
Szerkesztő: Kis Domonkos Márk, Timár András
Kreatív vezető: Szabó Ádám
Projektvezető: Héjja Gábor
Grafika, tördelés: Járasi Anna
Vizuál: Brandtailor & Creativo

ISBN 978-615-6860-16-3

A kiadvány oktatási céllal készült, kereskedelmi forgalomba nem hozható.

© Minden jog fenntartva 2024

Déryné
program

DIÁNA

kultUP
BELENŐZÉS
& KULTURÁBA

Lázár Ervin
Program

IMPRESSZUM

A kiadvány Tamási Áron *Ábel a rengetegben* című regénye alapján készült a KultUp program keretén belül interaktív oktatási segédanyagként.

A kiadvány egy olyan fejlesztés szerves része, amelyben az irodalmi alkotáshoz oktatási óravázlat, valamint kisfilm is tartozik. Az oktatási csomagot elsősorban a *dráma és színház tantárgy* segédanyagaként ajánljuk, de alkalmazható az *irodalom tantárgy*hoz kapcsolódóan is.

Felelős kiadó: Kis Domonkos Márk
Déryné Program Közhasznú Nonprofit Kft.
Írta: Hutvágner Éva
Főszerkesztő: Timár András
Szerkesztő: Kis Domonkos Márk, Timár András
Kreatív vezető: Szabó Ádám
Projektvezető: Héjja Gábor
Grafika, tördelés: Járasi Anna
Vizuál: Brandtailor & Creativo

ISBN 978-615-6860-16-3

A kiadvány oktatási céllal készült, kereskedelmi forgalomba nem hozható.

© Minden jog fenntartva 2024

Déryné
program

DIÁNA

kultUP
BELENŐSZ
A KULTURÁBA

Lázár Ervin
Program

TARTALOMJEGYZÉK

Mintha mese kezdődne	4
Hol volt, hol nem volt... ..	7
Mi az otthon? Hová tartozol?	14
Kisebbségi irodalom – erdélyi irodalom	17
Indulás vagy érkezés?	19
A kor szelleme	21
Nagy kiadói bakik	23
Ábel, a bestseller- és IMBD-listákon	24
Székely góbé	26
Utak az irodalomba	28
Olvass utána!	30

• 15:5:51 •

Ilyés Levente az *Ábel a rengetegben*
című film főszerepében. (rendezte:
Mihályfy Sándor, 1993.)²

Mintha mese kezdődne...

„Ábel, a tizenöt éves székely fiú elindul a rengeteg erdőbe... Úgy kezdődik, mint egy székely népmese”

(Schöpflin Aladár)

„Amagyarirodalmi mítosznak maradandó alakja lesz a kis Ábel, ez a csodálatos apró paraszt – Sancho Panza –, a szegények, az önmagukra utaltak józan eszének, találékonyságának és bátorságának székely hőse, aki egymaga veszi fel a harcot a természet és a társadalom barátságtalan elemei, hóviharok és rablók, kőszáli sasok és egyéb veszedelmek ellen.”

(Bálint György)

Gondolkodtál már azon,
hogymilyen olvasni?

EGY REGÉNY OLVASÁSA MINDIG KREATÍV FELADAT

Az olvasó hozzáad az író művéhez, kiegészíti azt a saját nézőpontjával. Olvassa a sorokat, de olvas a sorok közt is: kitölti a saját képzelőerejével azt a teret, amit az író nem írt meg. Kiegészíti a leírt szavakat a saját belső mőzójában. Sőt, hiába kap az ember érte néha mínusz pontot egy dolgozatnál, még azzal is csak alkot és kreatív munkát végez, ha valamit nem vesz észre egy regényben. Vagyis, ha átugrasz egy unalmas oldalt, az nem hiba, csak a véleményed, ami által új olvasata jön létre a könyvnek: a te saját Ábelednek.

Mégis vannak egy-egy mű kapcsán olyan bevett, kipróbált módszerek, amelyekkel megláthatjuk az addig rejtett érdekességeket, segítségükkel közelebb kerülhetünk a szövegekhez. Megszerethetsz egy könyvet, amiben először semmit nem láttál, aminek az elolvasásától semmit nem vártál.

Az olvasásnak és a műértelmezésnek vannak módszerei és saját tudománya: tudósok és irodalomértők által létrehozott rendszerek, amivel fel lehet fedezni az **író titkait**.

Ilyen segítség lehet számodra az, ha elkezded keresni a hasonlóságokat más olvasmányélményekkel!

Egy regény milyen történeteket idéz fel benned? Korábbi regényeket? Filmeket? Esetleg zenéket? A közös elemek a szövegeket összekötik, összehasonlíthatók lesznek.

Egy regényt olvasva különböző utakat járhatunk be. Az *Ábel a rengetegben* olyan, mint egy **kapu**, amin átlépve **számtalan ösvényt láthatunk**: olvashatjuk meseként, kalandregényként, de tarthatjuk a székely humor enciklopédiájának akár.

Ez a kis füzet a segítségedre lehet abban, hogy megtaláld a saját utad Ábel kis kunyhója felé – bent már csak a Bolha kutya, megérezte az idegen szagot, ami az erdő és a fenyves illatába keveredik.

Indulhatunk?

HOL VOLT, HOL NEM VOLT...

Szakállas Ábel története egy Csíkcsicsó nevű apró faluban veszi kezdetét. Erdőpásztorkodásból élő apja Ábelt is erdőpásztornak küldi a Hargitára, a környékbeli bank erdejének fagazdálkodását kell felügyelnie. Ábelnek nem nagyon tetszik az ötlet, de nincs más választása.

Tizenöt éves kora ellenére egy mindentől és mindenkitől távol eső hegyen kezdi el önálló életét, egyetlen társa egy mellé szegődő kutya.

TUJTAD?

Ábel mindössze 15 éves, amikor a történet kezdődik.
Ismeresz még könyvet, ahol 15 éves a főhős?

Íme néhány példa:

- Jules Verne:
A tizenöt éves kapitány
- Jostein Gaarder:
Sofie világa
- Szabó Magda: *Abigél*
- J. K. Rowling: *Harry Potter és a Főnix Rendje*

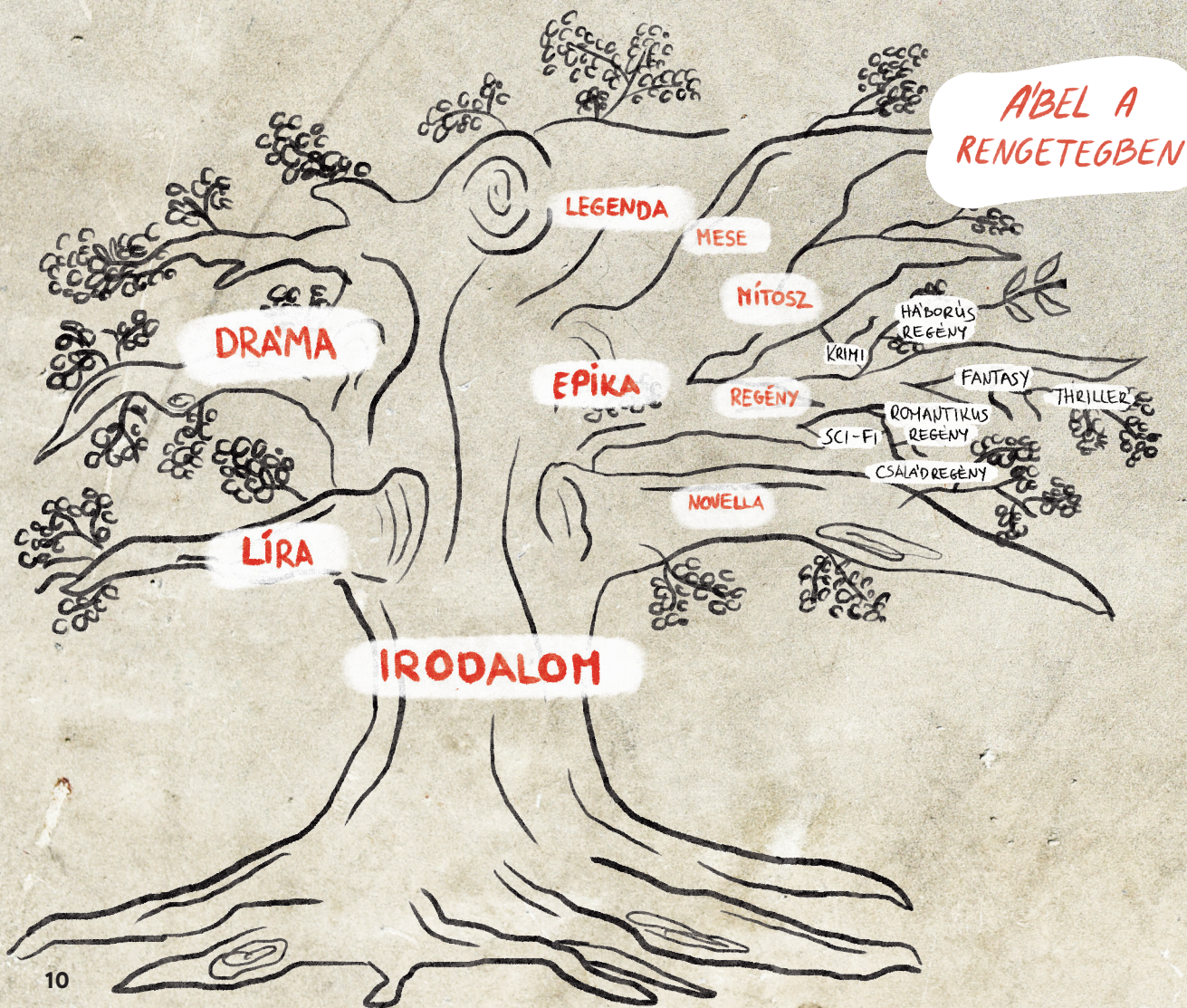
TOLVAJKULCS AZ IRODALOMHOZ: A MŰFAJOK RENDSZERE

Bár egy-egy műfajnak megvan a maga hagyománya, főművei, intézményei, kiadói, folyóiratai, sőt tanszékei (például van olyan folyóirat, ami a hazai sci-fi műveket, míg van, amelyik a kortárs képregényeket próbálja közvetíteni), a műfajok határai összemosódhatnak, keveredhetnek, a műfajok pedig átjárhatók. Az író is olvasó, stílusa, hangja olvasmányokon érlelődik. A különböző hagyományokat szabadon használhatja a saját művének megírása közben.

Tamási Áron egyik erőssége és érdekessége épp az, hogy a művei, például az *Ábel a rengetegben* a műfaji határok mentén helyezkedik el. Több hagyományhoz is kapcsolható, így olvasás közben a látómezőnk óhatatlanul is átcsúszik olyan területekre, amiket addig nem ismertünk.

Az irodalom egészen belül különböző szempontok alapján próbáljuk felosztani, rendszerezni, átláthatóvá tenni a műveket: egy helyre téve gondolatban (mint a könyvesbolt polcán) azokat, amelyek valamilyen módon hasonlítanak egymásra.

TUDTAD?

Az *Ábel a rengetegben* sokan úgy olvassák, hogy egyes elemeiben a népmese hagyományos szerkezetét, szereplőit keresik.

Nézd meg a felsorolást: mindegyik igaz a klasszikus tündérmesékre. Jelöld be azokat, amelyek Ábel történetére is igazak!

- A történet azzal kezdődik, hogy a főhős elmegy otthonról.
- A világkép felépítése egyértelmű, segítőkre és ártókra bontott.
- Az erdő mint egy új világsík jelenik meg, ahol a megszokotthoz képest merőben új benyomások érik a főhőst, és ahol a gonosz erők is munkálkodni kezdenek.
- Epizodikus találkozások vannak: mintha egymástól teljesen elkülönített jeleneteket látnánk.
- A természetnek szinte mitikus ereje van.

Mihályfy Sándor:
Ábel a rengetegben, 1993.

A fagazdálkodás felügyelete nem okoz nagy nehézséget Ábelnek, kezd elboldogulni, olvasmánya is akad, sőt, összebarátkozik a környékbeli Csíksomlyó ferences testvéreivel is. Egyre otthonosabban mozog a hegyen.

Ha nincs bonyodalom, Ábel majd csinál magának! Emlékszel, hogy milyen ajánlatot kapott Ábel a bankigazgatótól? Az ígéret az volt, hogy az időjárás által kidőlt fákat saját hasznára eladhatja bárkinek, ezzel növelheti a keresetét a hegyen töltött idő alatt.

Szerinted helyesen tette, hogy az erdőben talált gránátokkal további fákat döntött ki? Neki ugyan haszna származott belőle, de vajon nem okozott kárt senkinek?

Ha pedig kárt okozott, mit hozhatott volna fel a mentségére?

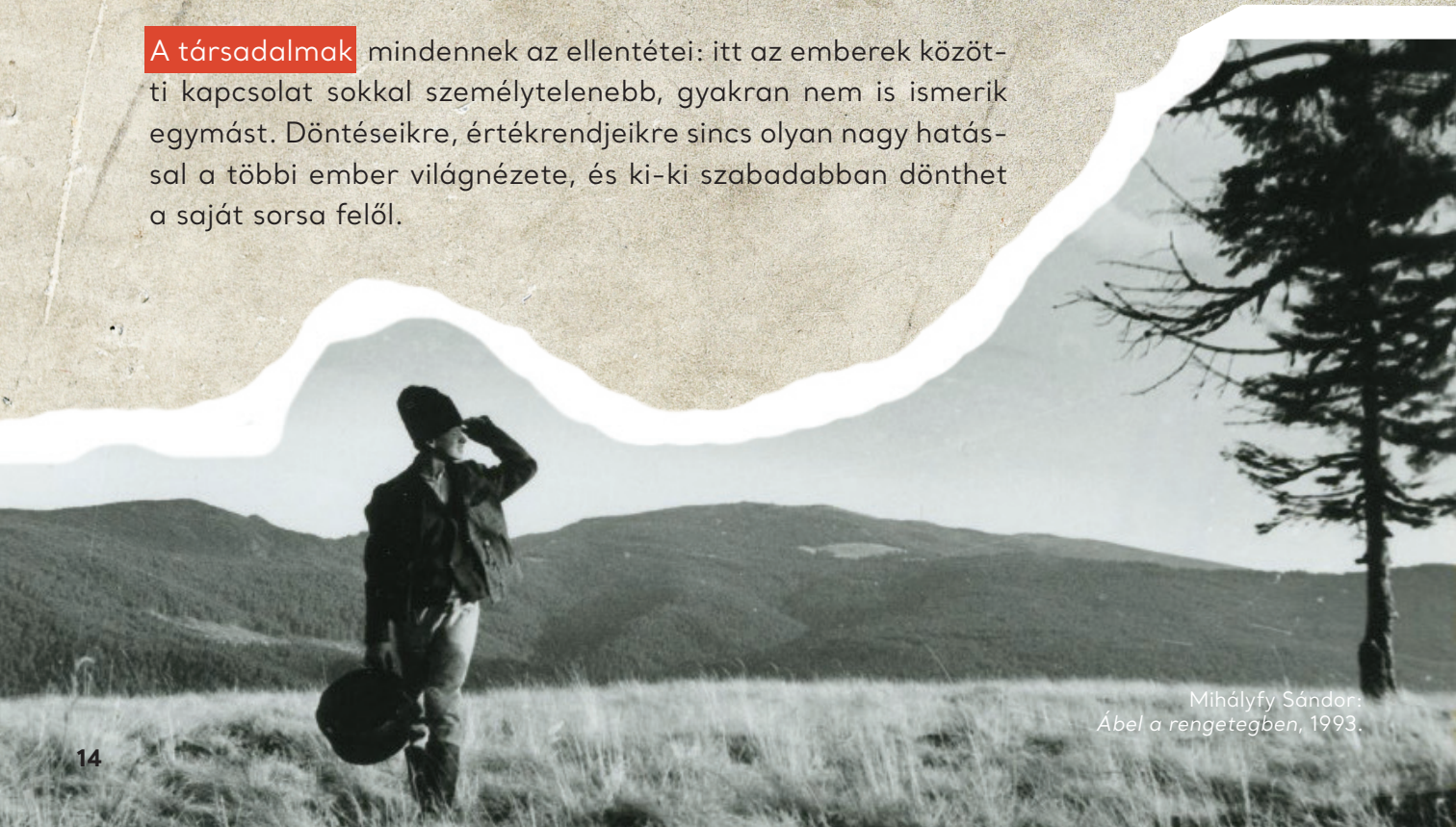

MI AZ OTTHON? HOVÁ TARTOZOL?

- Az *Ábel* megjelenése előtt nagyjából fél
- évszázaddal fogalmazódott meg először
- az a gondolat, hogy éles határ húzható
- közösségek és társadalmak között.

A közösségek olyan embercsoportok, amelyek tagjai jól ismerik egymást, viselkedésüket, értékrendjüket pedig döntő mértékben a közösség egészének értékrendje határozza meg. Ezért a közösségekben szinte szabályszerű például az, hogy a fiúk az apák mesterségét viszik tovább, akár *Ábel* apja foglalkozását.

A társadalmak mindennek az ellentétei: itt az emberek közötti kapcsolat sokkal személytelenebb, gyakran nem is ismerik egymást. Döntéseikre, értékrendjeikre sincs olyan nagy hatással a többi ember világnézete, és ki-ki szabadabban dönthet a saját sorsa felől.

Mihályfy Sándor:
Ábel a rengetegben, 1993.

GONDOLJ BELE!

Te is tagja vagy többféle közösségnek (a családnak, baráti köreidnek stb.), de tagja vagy egy vagy több társadalomnak is (a városnak vagy az országnak). Ábellel is pontosan ugyanaz a helyzet: egyszerre tagja a családjának és a faluközösségének, de ugyanígy tagja annak az országnak is (Románia), ahol él. Mit gondolsz, Ábel értékrendjére inkább a közösségek vagy a társadalmak a meghatározók? (Vigyázz, ha eljutsz a regény végére, vagy ha esetleg beleolvasol a trilógia második kötetébe, lehet, hogy megváltozik majd a véleményed!).

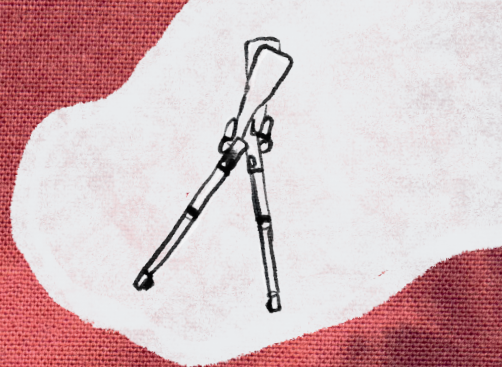
- Ha érdekelnek az ilyen kérdések, olvasd bele Ferdinand Tönnies *Közösség és társadalom* című könyvébe!

Mihályfy Sándor:
Ábel a rengetegben, 1993.

SÖTÉT FELLEGEK GYÜLEKEZNEK

Otthon-e még az az otthon, ahol
zsarnokoskodnak felettünk?

Ábel idilljébe némiképp belerondít egy Fuszulán nevű román ember, aki hamis igazolást lobogtatva igyekszik elhíttetni vele, hogy már előzőleg kifizetett egy faadagot, tehát jogában áll azt elvinni. Ő és a bankigazgató leleplezik Fuszulánt, el is fogják őt. A csaló azonban mégis megszökik, de Ábelre nézve még ennél is nagyobb baj az, hogy egy Surgyelán nevű csendőr, akit azzal bíztak meg, hogy a bandita után kutasson, beköltözik hozzá. Surgyelán zsarnokoskodik Ábel felett, kiforgatja mindenéből, de ha ez nem lenne elég, végül még csatlakozik ahhoz a Fuszulánhoz is, akit eredetileg üldöznie kellett volna.

KISEBBSÉGI IRODALOM – ERDÉLYI IRODALOM

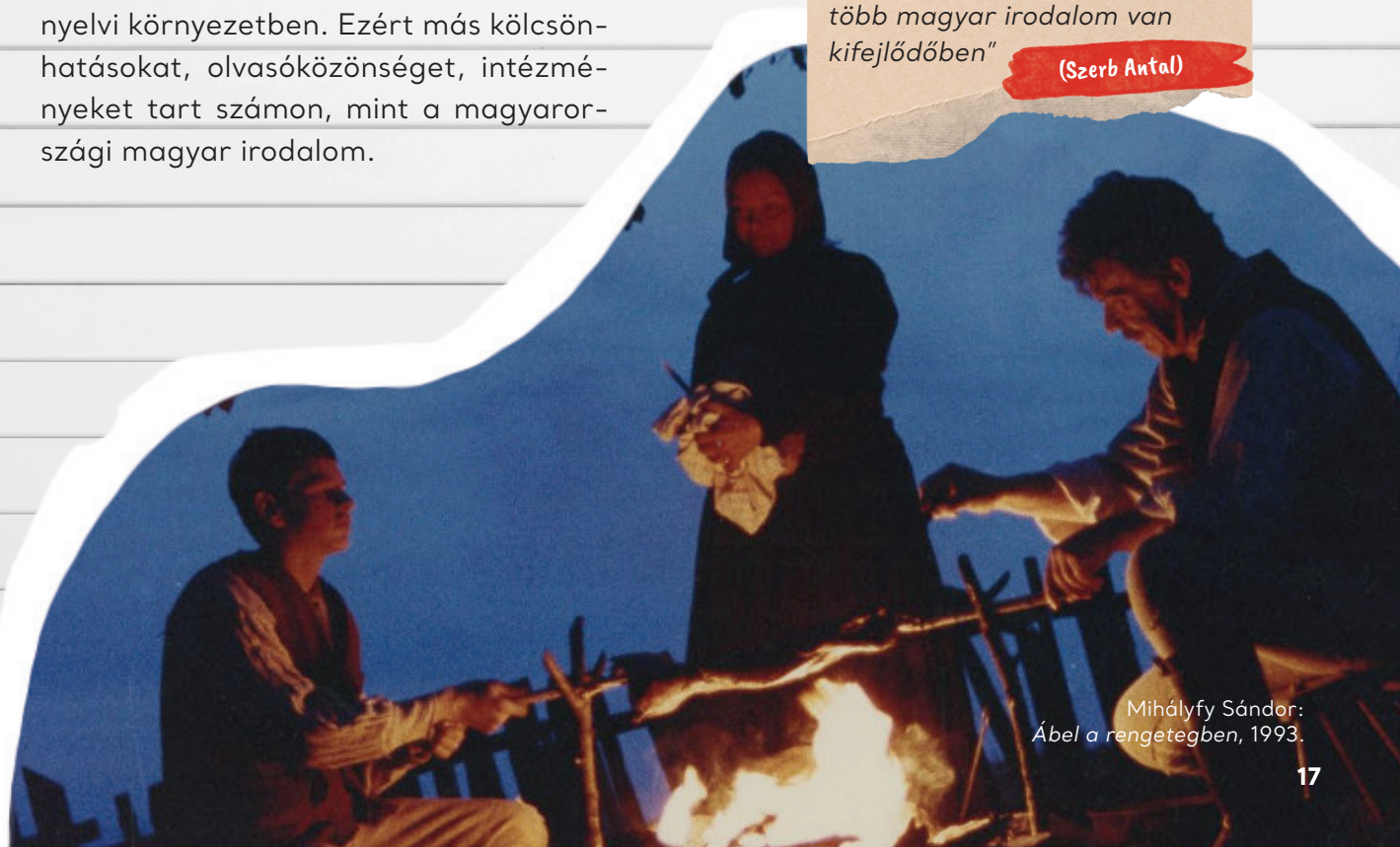

A magyar irodalom egésze a magyar nyelven írt irodalom egészét jelentheti. Szokás azonban emellett magyar *irodalmakról* beszélni. A kisebbségi irodalmak – mint az erdélyi magyar irodalom, a felvidéki, kárpátaljai vagy épp a vajdasági irodalom más-más irányban fejlődött, az anyaországtól eltérő környezetben, hatásokkal, néhol elszigetelődő nyelvi környezetben. Ezért más kölcsönhatásokat, olvasóközöniséget, intézményeket tart számon, mint a magyarországi magyar irodalom.

Az *Ábel a rengetegben* regényét és a trilógiát szokás a kisebbségi lét parabolikus (példázatos) olvasata felől figyelni. **Mit jelent ez?**

„Az új helyzet következményeképpen az eddig egy-középpontú magyar irodalom helyett több magyar irodalom van kifejlődőben”

(Szerb Antal)

Mihályfy Sándor:
Ábel a rengetegben, 1993.

Az *Ábel a rengetegben* mint a székeség metaforája is megjelenik: Ábel tipikus „székes” észjárása, nyelve, ízes beszédmódja, látásmódja irányítja az olvasó figyelmét is. Ábel mint az erdélyi ember jelenik meg, aki a természettel és a hatalommal szemben teremti meg a saját sorsát.

Gondtad volna, hogy az erdélyi irodalom nem is olyan könnyen meghatározható? Nem minden irodalmi mű erdélyi, amelyet egy erdélyi szerző írt – ahogy azok a művek sem egyértelműen tartoznak ide, amelyek Erdélyről vagy az ott lakó emberekről szólnak.

- Mit gondolsz, lehet-e olyan jellemzője, nyelve, témája egy irodalmi csoportnak, ami biztonságosan, pontosan jelzi a „tagjait”?

Erdélyi?

Székes Tündérvország
Fejtől s lábtól
Erdély

Csángó Zaratruszta
Sinistra körzet
Big Székes Só

Kik a művek szerzői?
Nézz utána!

INDULÁS VAGY ÉRKEZÉS?

Ábelt Fuszulán távozása után is érik kellemetlen tapasztalatok.

Jelöld be, az alábbi szörnyűségek közül melyik igaz Ábel későbbi történetére.

☐	Édesanyja meghal	☐	Visszatérnek a bűnösök
☐	Kutyája eltűnik	☐	Barátja, Márkus, a pap meghal

Ábel Márkus halála után úgy dönt, nem marad tovább erdőpásztor, és a város felé veszi az irányt – így a dolgok „jóra fordulnak”. Ábel egy zárt *közösségből* (családjától, falujából) indulva egyre nagyobb és egyre személytelenebb *társadalmak* felé vette az irányt.

Szerinted mi készítette erre? Kalandvágy? A meggazdagodás vágya? Vagy a felnőtté váló Ábel egyszerűen csak túl szűkösnak kezdte érezni *közössége* korlátait?

Tamási szövege nem válaszolja meg egyértelműen ezt a kérdést, így nekünk, olvasóknak kell magyarázatot találnunk rá.

Az első *Ábel*-regény sikerén felbuzdulva Tamási Áron megírta annak két folytatását is **Ábel az országban** és **Ábel Amerikában** címmel. Előbb ugyanis egy erdélyi nagyvárosban, Kolozsvárron próbált szerencsét Ábel, később azonban meg sem állt az Újvilágig a regénytrilógia szerint. Különös, hogy az *Ábel*-történetek leghíresebb mondata, miszerint **„[a]zért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”**, az utolsó kötetben hangzik el, tehát akkor, amikor hősünk a lehető legmesszebb tartózkodik szülőföldjétől.

De mégis: a regénytrilógia mottójaként számontartott mondat ismeretében mit gondolsz? Egyértelmű sikertörté-

net az övé, vagy Tamási megfogalmazásából érezhető valamilyen feszültség a társadalmi előrelépés vágya, és a szülőföld elhagyása között? **Mit gondolsz te erről a kérdésről?**

Azt tudtad, hogy *Ábel*hez hasonlóan a regény írója, Tamási Áron is kihajózott Amerikába? 1923-tól 1926-ig töltött ott néhány évet, először azt tervezve, hogy angol író váljék belőle. Leveleiből és akkori tárcáiból, azaz rövidebb, irodalmi igényességű újságcikkeiből az otthon megtalálásának kérdése körvonalazódik. Néhány év után egy írógépet hozott csupán haza, Párizson és Budapesten keresztül Kolozsvárra.

- **Az *Ábel a rengetegben* szövegét már évtizedekkel ezelőtt több nyelvre is lefordították.**
- **Az angol *Ábel egyedül*, vagy a francia *Ábel a vad erdőben* a kortárs könyvajánlókban gyakran *coming of age* könyvként szerepel.**

Coming of age könyv: felnőtté váló generáció problémáit jeleníti meg.

A KOR SZELLEME

Az *Ábel a rengetegben* azok közé a regények közé tartozik, amelyek kishíján meg sem jelentek. Amikor Tamási Áron 1932-ben először mutatta meg az *Ábel a rengetegben* kéziratát a magyarországi kiadójának, egyszerűen visszadobták. Kedvesnek, jól megírtnak tartották, cselekményéről azonban lesújtó véleményt fogalmaztak meg.

„Elsőként az Athéneumhoz mentem, ahol Sárközi György volt a lektor, [... aki] azt válaszolta, hogy kedves vidéki történetnek tartja, mely megítélése szerint a magyar olvasóközönséget nem igen fogja érdekelni...” (Részlet Tamási Áron *Emberi szavak – Beszélgetések, vallomások, naplójegyzetek* című kötetéből)

Bizony a kiadók nehéz helyzetben vannak, hiszen mérlegre kell tenniük a várható sikert és a korízlést is az irodalmi élvezet mértéke mellett.

Jó kérdés, hogy miért nem láthatta meg az Athenaeum Kiadó lektora a várható sikert? Ne felejsük el azt sem, hogy a trianoni békeszerződést követő

évtizedekben járunk, amikor is Erdély elszakadt Magyarországtól, a vidéket övező általános érdeklődésen túl ezért Erdély különös figyelemnek örvendett ekkoriban.

Az 1870-es évektől kezdődően éleződni kezdett az úgynevezett **népi-urbánus vita**, amelynek fő kérdése az volt, hogy a szegénysorú vidéki parasztság vagy a jobbmódú városi polgárság kulturális és politikai irányvonalai képviselik-e inkább a Magyarország számára követhető utat. Míg az első csoport képviselői a népi kultúra vívmányai mellett olyan társadalmi kérdéseket igyekeztek a figyelem középpontjába emelni, mint amilyenek a földreform vagy a széleskörű népművelés problémái voltak, az urbánusok a nyugati típusú modernizációt tartották kiemelten fontosnak. Különös egybeesés, hogy a vita épp az *Ábel* megjelenésének évében, 1932-ben élesedett ki végérvényesen, amikor is a népiek valódi mozgalommá szerveződtek.

TUJTAD?

A transzilvanizmus olyan szellemi irányzat, ami kezdetben a karakteresen erdélyinek mondható kultúra vonásait igyekezett feltérképezni és a köztudatba emelni. Trianon után pedig kifejezetten az erdélyi magyar szellemi élet önállóságát, intézményesülését tűzte ki céljául. Irodalmi programjának középpontjában olyan kérdések álltak, mint amilyen a nemzeti, kisebbségi vagy nemzetiségi önismeret, a történelem és a kulturális hagyományok.

NAGY KIADÓI BAKIK

Valósággal érthetetlennek tűnik, hogy egy könyvkiadó 1932-ben épp egy olyan regényt volt képes elutasítani, amely egy székely fiúról szól, aki miután szerencsét próbált szülőföldjén, végül annak elhagyása mellett dönt.

A szöveg egyszerre idézi meg az erdélyi tájak hangulatát, a karakteres székely beszédmodot, és mindazon társadalmi ellentmondásokat, amelyek elcsúfítják ezt az idillikus képet.

Tudtad, hogy sok olyan sikerkönyv létezik, amelyet kezdetben ki sem akartak adni, mert eladhatatlannak vagy olvashatatatlannak találták?

Íme néhány példa:

George Orwell: **1984**

J. K. Rowling: **Harry Potter-sorozat**

William Golding: **A Legyek Ura**

C. S. Lewis: **Narnia krónikái**

Vladimir Nabokov: **Lolita**

ÁBEL, A BESTSELLER- ÉS IMBD-LISTÁKON

Utólag be is bizonyosodott, hogy mekkora melléfogás volt ez, az Erdélyi Szépmíves Céh nagyon is megcsinálta a szerencséjét az *Ábellel*.

Izsák József megfogalmazása szerint például az „*Ábel* versenyre kelt a folytatásos ponyvaregények nagy piacával. Mindenki olvasta, mindenki a folytatásokat várta, követte”. És a folytatás nem is váratott sokat magára, mivel egy évre rá, 1933-ban az *Ábel az országban* is az olvasók polcaira került, további egy évvel később pedig már készen volt a trilógia zárókötetete, az *Ábel Amerikában* is. A nemzetközi könyvpiacra való megjelenés mellett pedig készült a könyvből számos színházi adaptáció, illetve a trilógia minden darabjából napvilágot látott egy-egy játékfilm is.

Az utóbbiak leforgatására azonban csak viszonylag későn, az 1990-es években került sor (egészen pontosan 1993–1998 között, Mihályfy Sándor rendezésében). Nem kizárt, hogy ez a késés a regény által feszegetett té-

mák kényes mivoltára vezethető vissza. Az *Ábelben* kendőzetlenül megjelennek az „ezerkilencszáz és huszadik év”, vagyis a trianoni békeszerződés miatt felhevülő román-magyar ellentétek, de ugyanígy helyet kapnak benne gazdagok és szegények, egyháziak és világiak szembenállásai is.

„[a]bban a nevezetes ezerkilencszáz és huszadik évben, vagyis egy esztendőre rá, hogy a románok kézhez vettek minket, székelyeket, az én életemben még külön is igen nagy fordulat állott bé”. (az *Ábel a rengetegben* nyitómondata)

**PEST
MEGYEI**

Hírlap

A Pest Megyei Hírlap egyik 1992-es számában például a következő kijelentés jelent meg az *Ábel a rengetegben* filmváltozatával kapcsolatban:

„Kányádi Sándor már 1984-ben [...] elkészítette a forgatókönyvet. A diktatúra idején lehetetlen volt a megvalósítás. Most itt az alkalom, nem szabad, hogy a pénzihiány vagy az ezt kiváltó közöny legyen az akadály”.

De mi gördíthetett ekkora akadályt az *Ábel* megfilmesítésének útjába? Érzékeltetés végett példaként említhetjük az *Ábel az országban* néhány sorát, ahol egy vasúti állomásfőnök a következőképpen förmed rá Ábelre: „jegyezd meg magadnak, hogy mert ebben az országban mi vagyunk az urak: románok! Akik eddigelé, annyi sok éven át, elnyomatásban éltünk, s jóformán beszélni sem volt szabad érzelmeinket. Most azonban szabad lett! De ahogy mi voltunk, legyetek úgy ti is! Hadd kószoljátok meg a rabigát, s ne

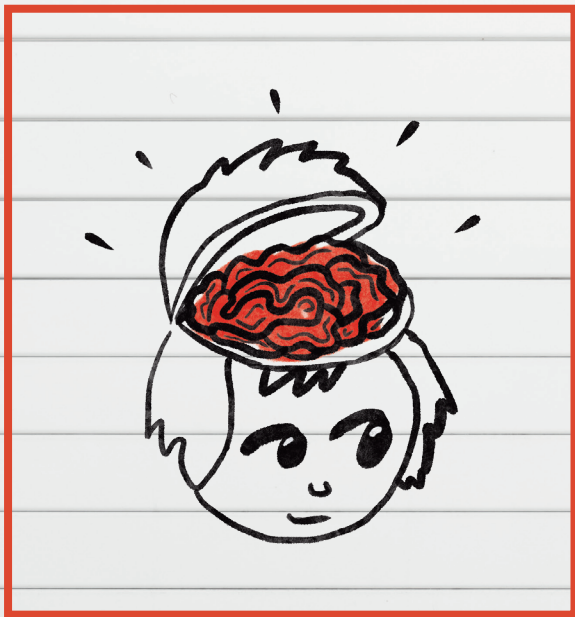
szabadjon beszólni érzelmeiteket! Érted-e, én megtiltom neked!”.

Mit gondolsz? Érdemes a közelmúlt, félmúlt vagy régmúlt felkavaró történelmi eseményeit műalkotásokban megörökíteni? Nem segítene többet a társadalmi vagy politikai problémák megoldásában az, ha egyszerűen feledésbe merülnének ezek?

Ha úgy gondolod, hogy mégis érdemes ezeket újra és újra feleleveníteni, az milyen művészeti ágaknak a feladata? A filmnek? A színháznak? Az irodalomnak?

A SZÉKELY GÓBÉ

Az *Ábel a rengetegben* töretlen sikerét a szöveg humora is adja: bár a szöveg világa egyre sötétebbre fordul, sőt, gyakran érezni egy-egy helyzet abszurditását, a könyv legmeghatározóbb jellemvonása Ábel csavaros gondolkodást és gyors eszét jellemző nyelvi csalafintasága.

De hogy is épül fel egy-egy humoros jelenet az *Ábel a rengetegben*?

Ebben a részletben azt láthatod, hogyan „felesel” egymásra, szinte párbajozik két csalafinta észjárású, gyors nyelvű szereplő. Élcelődő, egymást játékosan vizsgáló, évődő viccelődés ez, ami egyszerre mulattatja az olvasót, és jellemzi a szereplőket. A nyelvi csavarok, a fürge észjárás fitogtatása együttesen vannak benne a tipikus székelly humorban.

„- De azért mégse együk meg, én azt mondom.

Annyira meglobbantam erre, hogy csúnyán elszóltam magamat, mondván:

- Hát egyebet mi a kutya likát tudnánk csinálni véle? → **Abel a kihívó**

- Szent nyúlnak tekintjük - mondta apám -, s valahova felakasztjuk, mint az ájtatos képet.

→ **Az ellenfél**

- Szent nyúlnak?! S miért szent nyúlnak?

- Azért, mert csodás jelek vették körül a jövetelét.

→ **Kontrázás**

Láttam, hogy most az egyszer megszorított apám, de én is hamar feltaláltam magamat. Úgy tettem, mintha magamba szálltam volna, majd csendesen szóltam:

- Az igaz, hogy én ezt a nyulat csodás jelek között fogtam: nagy vétek volna hát csakugyan, ha megennők.

Erre apám szorult a falnak, mert ijedten kérdezze meg:

- Hát akkor? → **Szeveposere, kihívóból kihívó válik**

→ **új kihívás**

- Úgy csináljuk, hogy nem megesszük, hanem magunkhoz vesszük.

- Hát az nem mindegy?

↳ **Fokozás**

- Nem bizony - feleltem -, mert példának okáért a puliszkát megeszi az ember, de teszem fel, a szent ostyát magához veszi.

Erre megadta magát apám, nehogy még jobban győzni találjak; s másrészt tán azért is, mert szorgosan kezdett sötétedni. Akkor eredj, s fend meg a kést! - adta ki a parancsot.

→ **Megoldás**

↳ **A győztes kihirdetése**

Az **Abel a rengetegben** humorát a szokatlan nyelvi megoldások és dramaturgiai képek adják, amit az tesz látványossá, hogy a párbeszédben résztvevő felek egymásra licitálnak, a párbeszéd játékos harcként jelenik meg.

UTAK AZ IRODALOMBAN

Az irodalmi szövegeket különböző szinteken lehet olvasni a szöveg szavainak sorrendjétől, a nyelvtani összetételen át a kontextusig (szöveggörnyezetig) és tovább. A szövegek tartópillérei lehetnek azok a motívumhálók, amelyek tágabban átszövik őket, és hozzá is kapcsolják más szövegekhez, pl. az adott nép irodalmának ismert alakjaihoz, de akár az ókor irodalmához. Egy-egy szövegegység, név, helyszín nemcsak önmagában áll, hanem motívumként is megjelenhet egy műben.

Egy szöveg motívumhálójának értelmezésekor ügyelni kell rá, hogy az olvasó egy lépéssel hátrébb legyen, mint a mű, azaz, ha elemez, ne olvasson rá a regényre oda nem illő jelentéseket. A rejtett jelentés nem azt jelenti (vagy nem kizárólag azt), hogy a mondanivalót szándékosan elrejtette az író: inkább azt, hogy olyan tartalmak is megjelenhetnek benne, amelyek továbbmutatnak a regény cselekményén.

Motívum lehet, mint azt korábban már láthattad, olyan fogalom vagy akár egy helyszín is: mint az útnak indulás vagy éppen az erdő. Ezek a motívumok magukkal húznak a regény betűin túli szövegeket, sőt, akár közhelyeket is: ezért érdemes a szöveg keletkezésének körülményeit is figyelembe venni, amikor valamilyen látszólag érthetetlen, értelmezhetetlen részhez érünk: lehet, hogy vannak olyan motívumok, amelyek a megírás óta eltelt idő miatt már nehezebben értelmezhetők.

OLVASS UTÁNA!

Ablonczy László: *Tamási Áron sorsjátékai*. Budapest, MMA Kiadó Nonprofit Kft., 2022.

A. Szabó Magda: *Tamási Áron*. Budapest, MMA Kiadó Nonprofit Kft., 2021.

Baranyai Norbert: Nevelődés, beavatás, mese: Tamási Áron Ábel a rengetegben című regényének műfaji elemzése. *Studia Litteraria*, 58. szám, 3–4. 2019. 153–177.

Bertha Zoltán: *Székely Homérosz: Tanulmányok Tamási Áronról*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2012.

Tamási Áron: *Emberi szavak. Beszélgetések, vallomások, naplójegyzetek*. Összegegyűjtötte, szerkesztette, jegyzetekkel ellátta Nagy Pál. Budapest, Új-Palatinus Könyvesház, 2003.

A kiadványban szereplő képek és képrészletek (3. 11., 14., 15., 17.) jelenetképek Mihályfy Sándor: *Ábel a rengetegben* című filmjéből, 1993. Fotó: NFI/Buray Zsuzsanna.

A kiadványban szereplő többi fotó a KultUp *Ábel*-filmjéből kiemelt felvétel. A Program munkatársai mindent megtettek, hogy a jogvédelem alatt álló szöveges és képi dokumentumok közzétételéhez a jogtulajdonos engedélyét megszerezzék. Kérjük, ha ezzel kapcsolatban bármilyen mulasztást tapasztalnak, mindenképpen jelezzék!

OLVASS UTÁNA!

Ablonczy László: *Tamási Áron sorsjátékai*. Budapest, MMA Kiadó Nonprofit Kft., 2022.

A. Szabó Magda: *Tamási Áron*. Budapest, MMA Kiadó Nonprofit Kft., 2021.

Baranyai Norbert: Nevelődés, beavatás, mese: Tamási Áron Ábel a rengetegben című regényének műfaji elemzése. *Studia Litteraria*, 58. szám, 3–4. 2019. 153–177.

Bertha Zoltán: *Székely Homérosz: Tanulmányok Tamási Áronról*. Budapest, Kairosz Kiadó, 2012.

Tamási Áron: *Emberi szavak. Beszélgetések, vallomások, naplójegyzetek*. Összegyűjtötte, szerkesztette, jegyzetekkel ellátta Nagy Pál. Budapest, Új-Palatinus Könyvesház, 2003.

A kiadványban szereplő képek és képrészletek (3. 11., 14., 15., 17.) jelenetképek Mihályfy Sándor: *Ábel a rengetegben* című filmjéből, 1993. Fotó: NFI/Buray Zsuzsanna.

A kiadványban szereplő többi fotó a KultUp *Ábel*-filmjéből kiemelt felvétel. A Program munkatársai mindent megtettek, hogy a jogvédelem alatt álló szöveges és képi dokumentumok közzétételéhez a jogtulajdonos engedélyét megszerezzék. Kérjük, ha ezzel kapcsolatban bármilyen mulasztást tapasztalnak, mindenképpen jelezzék!

mm

MÉG TÖBB ÉRDEKESSÉG VÁR RÁD,
HA BEOLVASOD A QR-KÓDOT.